

KAÇARAK EVLENEN KADINLARIN YAŞAM DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ

Hatice Kübra DOĞANCI¹
Tarık TUNCAY²

Öz

Bu çalışmanın amacı, kaçarak evlenen kadınların kök aileleri içinde karar alma süreçlerine katılımının, aile içinde cinsiyete dayalı iş bölümünün, toplumun kadın ve erkeğe atfettiği rollerinin, kadınların eğitimde kalma sürelerinin ve problemlerle başa çıkma stratejilerinin, ebeveyn tutumlarının ve sosyokültürel kodların kadınların evlenmek amacıyla evden ayrılmasıyla bağlantısının, kaçarak evlenme aşaması ve sonrasında oluşan yaşam deneyimlerinin keşfedilmesidir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Düzcéde yaşayan ve kartopu amaçlı örneklem metoduyla seçilmiş 24 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada derinlemesine görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler MAXQDA10 programı yardımıyla temalara ve kodlara ayrılarak incelenmiştir. Bu araştırmaya göre; kaçarak evlenen kadınların kök ailelerindeki ataerkil aile dinamikleri, otoriter ebeveyn tutumları, aile içinde karar alma süreçlerinde söz haklarının bulunmayışı, eğitimden mahrum bırakılmaları ve toplumun kadınlar ve erkeklere; kadınları sistematik olarak dezavantajlı duruma düşürecek biçimde atfettiği roller kadınların kaçarak evlenmelerine zemin hazırlamaktadır. Kaçarak evlenmenin, kaçarak evlenen kadınların eşleri ve eşlerinin aileleri açısından ekonomik ve toplumsal bazı kazançları olduğu için tercih edildiği; ancak kaçarak evlenen kadınların evlilik şekillerinin, evlilik sürecinde ve hayatlarının geri kalanında onları olumsuz yönde etkilediği, kadınların kaçarak evlenme tercihlerinden kaynaklı olarak suçluluk ve pişmanlık duydukları, eşleri ve eşlerinin aileleri ile kurdukları ilişkilerinde kaçarak evlenmelerinin kendileri açısından genellikle sözlü ve psikolojik şiddet boyutundaki yansımaları nedeniyle dezavantaj yaşadıkları bildirilmiştir. Konuyla ilgili gelecek araştırmalarda kaçarak evlenen kadınların kök aile ilişkileri incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Ataerkil Aile, Kaçarak Evlenen Kadın, Sosyal Hizmet, Toplumun Cinsiyete Atfettiği Roller.*

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında 2017 yılında tamamlanan Kaçarak Evlenen Kadınların Kök Aile İlişkilerinin ve Kaçarak Evlenme Deneyimlerinin Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde İncelenmesi: Düzcé İli Örneği isimli yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, "International World Women Conference 2020" adlı bilimsel etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Düzcé Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: kubrasimsek@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0880-1980

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: ttuncay@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9447-6717

DOĞANCI, H., TUNCAY, T. (2022). Kaçarak Evlenen Kadınların Yaşam Deneyimlerinin İncelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 22(55), 339-376. DOI:10.21560/spcd.vi.868028

EXPLORING THE EXPERIENCES OF WOMEN ELOPING WITH SOMEONE FOR MARRIAGE

Abstract

The aim of this study was to question the connection between elopement of women and their participation in decision-making process within their stem families, sexist division of labor within the family, their gender roles, development of their duration of education and their coping strategies for the problems, their parental attitudes and sociocultural codes, and to discover their elopement phase and subsequent life experiences. In the study, a qualitative research method was used. Sample of the study included 24 eloped women who were living in Duzce and chosen by snowball sampling method. In-depth interview and observation techniques were used in the study. Data which were obtained from the interviews were assessed by splitting into themes and codes by MAXQDA10 program. According to this study, patriarchal family dynamics in the stem families of women, authoritarian parental attitudes, prohibition of dating or sexuality before marriage, absence of their right to speak during decision-taking process within the family, deprivation of them from education and their gender roles form a basis for their elopement. It was also observed that elopement was preferred for some of its economic and social gains for the spouses of eloped women and the families of their spouses; however, marriage types of eloped women affected them in a negative way during their marriage and rest of their lives, they felt guilt and regret due to their preference of elopement and they experienced disadvantages due to the reflections of verbal and psychological violence to themselves within their relationship with their spouses and their families. Future research on the subject may examine the root family relationships of eloped women.

Key Words: *Patriarchal Family, Eloped Women, Social Work, Gender.*

GİRİŞ

Aile, toplumumuzda en önemli kurumlardan biri olarak işlevselliğini korumaktadır. Kamusal alanda zaman zaman gözlemlenen cinsiyet eşitsizliğinin, ailede, yani özel alanda nasıl yansıdığı inceleme konusudur. Vatandaş (2007, s. 39)'a göre Türkiye özelinde bakıldığında; belli bölgelerde ailede geleneksel eğitim biçimlerinden kaynaklanan, kadınları erkeklere göre daha incinebilir kılan erkek egemen bir yapı mevcuttur. Ailede başlayan bu erkek egemen yapı, toplumu şekillendirmekte, bazı durumlarda kamusal alanı da kadınlar için yaşanması zor bir alan haline dönüştürmektedir. Aile içinde yaşanan hak ihlallerini görünür kılmak, meselenin kökenine inmemizi sağlayacaktır.

Geleneksel toplumlarda, doğumdan itibaren aktarılan toplumsal roller gereği kız çocukları küçük yaştan itibaren evlilik hayalleri kurarak büyümektedirler. Ataerkil ailede yetişen ve özgürlükleri kısıtlanan kız çocukları ve kadınlar, özellikle eğitimden yoksun bırakıldıklarında, evliliği hayatlarını değiştirme fırsatı olarak yorumlamaktadırlar (Doğancı ve Tuncay, 2020, s. 1325). Yasadıkları ataerkil baskılardan başka bir çıkış yolu bilmediklerinden, evlilik vasıtasıyla kurtulacaklarını ummaktadırlar.

Kadınlarla yapılan sosyal hizmet uygulamalarında kadınların deneyimlerini üzerinde durularak kadınların özel gereksinimlerine odaklanılmaktadır (Dominelli 2002). Bu bağlamda kadınların hayatını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen tüm baskılara rağmen, onların ihtiyaçlarına bir bütün içinde bakmak amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, yalnızca kadınların bireysel ihtiyaçlarıyla ilgilenmekle kalınmamakta, aynı zamanda kadınların erkekler, çocuklar ve diğer kadınlar ile etkileşimlerinden doğan ihtiyaçları da ele alınmaktadır (Doğancı ve Tuncay, 2020, s. 1326). Araştırmanın bulguları da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Uluslararası ve ulusal literatürde, kaçarak evlenen kadınların evlenmeden önceki veya sonraki aile ilişkilerine yönelik doğrudan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Meseleye dolaylı yollardan işaret eden birkaç çalışma bulunmaktadır. Allendorf (2013), Hindistan'da yapmış olduğu çalışmasında Asya'nın birçok bölümünde evlilik biçimlerinin değiştiğinden, görücü usulü evliliklerden kaçarak evlenmelere doğru bir yöneliş olduğundan bahsetmiştir.

Kaçarak evlenen bireylerin ailesinin onayını almamış ya da alamamış olmasının temel sebeplerinin din ve sınıf farklılıkları olduğunu, bu yolla evlenen kadınların aileleriyle olan ilişkilerinin uzun vadede tehlikeye girdiğini belirtmiştir (Allendorf, 2013). İsrail’de yapmış oldukları çalışmalarında Peled ve Muzicant (2008), evden herhangi bir sebeple kaçan kızlar için “ev”in ne ifade ettiğini, geride bıraktıkları hayata ilişkin kızların neler düşündüğünü araştırmışlardır. Evden kaçan kız çocuklarının ve kadınların aile ilişkilerinin kötü olduğu, aileleriyle iletişimlerinin yok denecek kadar az olduğu, evi “hapishane” olarak gördükleri vurgulanmıştır.

Evlenmek amacıyla evden kaçan kız ergenler üzerine yaptıkları araştırmalarında Duru ve Arslan (2014), kız çocuklarını evden kaçarak evlenmeye yönelten olumsuz aile ilişkilerini, bu süreçte ve sonrasında karşılaştıkları şiddet ve kötü muameleleri incelemiştir. Yine kadına yönelik şiddet olgusu üzerine yazdıkları bir vaka çalışmasında Yeloğlu, Güveli, Kandemir ve Hocoğlu (2012), kaçarak evlenen bir kadının travma sürecine odaklanmışlardır. Aydoğdu, Yıldırım, Özkan ve Sedat (2012), bir krize müdahale olgu sunumu olan çalışmalarında, ailesiyle yaşadığı olumsuz yaşantılar sonucu kaçarak evlenen ve sonrasında da çeşitli travmalara maruz kalan bir kadınla çalışmışlardır.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerine göre; ülkemizde evliliklerin %7’si kaçma/kaçırılma yolu ile gerçekleşmektedir (“Türkiye Aile Yapısı Araştırması”, 2016). Ayrıca aynı araştırmanın öğrenim durumuna göre evlilik kararı istatistiklerine bakıldığında, eğitimsiz (bir okul bitirmemiş) olan kadınların %6,9’u, ilkokul mezunu olanların %7,9’u, ilköğretim ve/veya ortaokul mezunu olanların %9,6’sı, lise ve lise dengi okul mezunu olanların %6,6’sı, yükseköğretim mezunlarının %3,2’si ailesinin rızası dışında evlenmektedir.

Kaçarak evlenen kadınlar, sadece aileyi terk etmemekte, aynı zamanda okulu da terk etmektedir. Yukarıdaki istatistiklerden de anlaşılacağı şekilde, kadının eğitim sisteminde kalma süresi arttıkça erken evlenme ve kaçarak evlenme oranı düşmektedir (“Türkiye Aile Yapısı Araştırması”, 2016). Dolayısıyla kaçarak erken yaşta evlenen kadınlar sorunu, birçok açıdan irdelenmesi gereken sarmal bir sorundur. Bu kaçışın nedenlerinin üzerinde durmak, çözüm önerileri sunmak, bu konuda yapılacak yeni çalışmaların da önünü açacaktır.

Bu çalışma, ülkemizde evlenme biçimleri arasında varlığını sürdüren; ancak literatürde üstünde durulmayan bir konuda, evlenme amacıyla evi terk eden kadınların bu kaçışa karar vermeden önce, evden ayrılma sürecinde ve sonrasında neler yaşadıklarının anlaşılmasına ve alan yazındaki önemli bir boşluğun doldurulması amacıyla hizmet edebileceği öngörüsüyle önem arz etmektedir. Araştırmanın problemini, azımsanmayacak kadar yaygın olan ancak ihmal edilen bu konuyu literatüre kazandırma motivasyonu oluşturmuştur.

Araştırmanın temelini, kadınların evlilik amacıyla evi terk etmelerinin arkasında yatan sebeplerin neler olduğunu, bu sebeplerin ataerkil ideoloji ile bağlantısı bulunup bulunmadığını, kadınların kaçma öncesi ve sonrasında her iki ailede de karar alma süreçlerine katılımlarını keşfetmek oluşturmuştur. Düzce ilinde farklı etnisite ve sosyodemografik özelliklere sahip olup, kaçarak evlenen 18 yaş üstü 24 kadın katılımcıyla gerçekleştirilen bu çalışmada; kadınların aile içerisindeki karar alma süreçlerine katılımları, aile dinamikleri, ebeveyn ve kardeş ilişkileri, sosyal ve ekonomik destek kaynakları, benlik algıları, evlilik doyumları araştırılmıştır. Söz konusu kadınların anlatılarından yola çıkarak aile içi ataerkil iktidar ve güç ilişkileri anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada; kadınların aile içinde karar alma süreçlerine katılımının, aile içinde cinsiyetçi iş bölümünün, toplumun kadın ve erkeğe atfettiği rollerinin, kadınların eğitimde kalma süreçlerinin ve problemlerle başa çıkma stratejilerinin niteliğinin, ebeveyn tutumlarının ve sosyokültürel kodların kadınların evlenmek amacıyla evden ayrılmasıyla bağlantısının incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış bir nitel görüşme formu kullanılarak kadınların neden ve nasıl evlilik kararı aldıklarına odaklanılmıştır. Toplum ve aile içinde her bir kadının deneyimlerinin kendine özgü olduğu kabul edilerek, kadınların deneyimleri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak katılımcıların izniyle kayıt altına alınmıştır. Var olan olguların nasıl ve ne şekilde gerçekleştiğini ve insanların bu tecrübelerden nasıl etkilendiğini inceleyen fenomenolojik yaklaşım esas alınmıştır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020, ss. 158-159).

Çalışma grubu

Araştırmanın katılımcıları, Düzce il sınırları içinde ikamet etmekte olan kaçarak evlilik gerçekleştirmiş kadınlardır. Araştırmaya katılacak kadınlar seçilirken; hayatının herhangi bir döneminde kaçarak evlenen, ancak görüşüldüğü esnada 18 yaşını doldurmuş kadınlar olmasına özen gösterilerek araştırmanın katılımcıları belirlenmiştir. Düzce ilinin çok kültürlü yapısı göz önünde bulundurularak, araştırmada birçok farklı kültürden, sosyoekonomik düzeyden ve yaştan kadınla görüşülmüştür. Geçmişten bugüne bulunduğu coğrafya itibariyle yoğun göç almış Düzce’de, Manavlar olarak bilenen yerli halk ile birlikte; Romanlar; Arnavutlar; Pomaklar; Gürcüler; Lazlar ; Boşnaklar ; Abhazlar ; Tatarlar ; Kürtler ; Çerkezler ve Muhacirler bir arada yaşamaktadırlar (“Biz Birlikte Türkiyeyiz, Kültürler Köyü, Barış Evleri”, 2016). Ulaşılan kadınların farklı hayat deneyimlerinin ve kültürel farklılıklarının olması araştırmaya zenginlik katmış; kadınların hayatı nasıl deneyimlediklerine ilişkin çok seslilik oluşturmuştur.

Katılımcı kadınlara kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Bu yöntemde, bir ağdaki herhangi bir kişiyle veya vakayla başlayarak, bu vakadaki kişiyle bağlantılı ilişkilerle ilerleyen bir amaçlı örnekleme yapılır. Bu örnekleme modelinde kişilerin birbirini izleyen ilişkiler ağıyla seçilmesi, tüm katılımcıların birbirlerini tanıdığı anlamına gelmemektedir (Neuman, 2014).

Katılımcılara ait bilgiler özet olarak Tablo-1’de verilmiştir. Araştırmaya katılan 18-65 yaş arasındaki kaçarak evlenen 24 kadının evlilik yaşlarına baktığımızda; 1’inin 15 (%4,2), 4’ünün 16 (%16,6), 5’inin 17 (%20,8), 8’inin 18 (%33,3), 3’ünün 19 (%12,5), 1’inin 20 (%4,2), 1’inin 21 (%4,2), 1’inin 23 (%4,2) yaşında evlendiği belirlenmiştir. Kaçarak evlenen kadınların 17’si (%70,7) bu eylemlerini 16-18 yaş aralığında gerçekleştirmiş olup 15-23 yaş aralığında geçtiği belirlenen kaçarak evlenme eyleminde bulunan kadınların evlenme yaş ortalaması 18 yaşın altında kalmaktadır.

Kaçarak evlenen 24 kadının eğitim durumlarına bakıldığında; 2’sinin (%8,3) okur-yazar olmadığı, 9’unun (%37,5) ilkökul mezunu, 3’ünün (%12,5) ortaokul/ilkökul mezunu, 6’sının (%25) lise mezunu, 4’ünün (%16,7) lise terk düzeyinde olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların yarıya yakınının (% 41,7) lise ve lise terk düzey eğitim grubuna dâhil oldukları;

kaçarak evlenen kadınların büyük çoğunluğunun (%70,7) kaçarak evlenme eylemini gerçekleştirdiklerinde 16-18 yaş aralığında oldukları verisi birlikte değerlendirildiğinde; kaçarak evlenen kadınların önemli bir bölümünün ya lise öğrenimini bitirdikten kısa bir süre sonra ya da lise öğrenimine devam ederken (%41,7) evlilik kararı aldıkları, yani kadınların kaçarak evlenme tercihiyle sadece evlerini terk etmedikleri, aynı zamanda okul ve eğitim yaşamlarını da terk ettiği saptanmıştır.

Kaçarak evlenen kadınların evlendikleri dönemdeki istihdam durumları; 20'sinin (%83,3) ev kadını olduğu, 2'sinin (%~8,4) ücretli işçi olarak çalıştığı, 2'sinin (%~8,4) de memur olduğu görülmektedir. Kaçarak evlenen kadınlardan, evlendikleri dönemde kök aileleri ile eşlerinin ailesinin ekonomik durumunun karşılaştırılmasına yönelik alınan bilgiler doğrultusunda; 15'inin (%62,5) kök ailesinin ekonomik durumunun, eşinin ailesinin ekonomik durumundan daha iyi düzeyde olduğu, 4'ünün (%16,7) eşinin ailesinin ekonomik durumunun kök aileden daha iyi düzeyde olduğu, 5'inin (%20,8) de kök aile ile eşinin ailesinin ekonomik durumlarının aynı ve benzer şartlarda olduğu paylaşımında bulunduğu görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Tanıtıcı Bilgiler

	Rumuz	Yaş	Evlilik Yaşı	Eğitim Durumu	Medeni Durumu	İstihdam Durumu
1.	ASUMAN	26	17	Ortaokul	Evli	Ev kadını
2.	AYSEL	35	18	İlkokul	Evli	Ev kadını
3.	BAHAR	32	20	İlkokul	Evli	Ev kadını
4.	BEHİYE	40	19	Lise	Evli	Ev kadını
5.	CANSEL	40	18	Lise	Evli	Ev Kadını
6.	ELMAS	65	16	Okur-yazar değil	Dul	Ev Kadını
7.	FADİME	27	15	Ortaokul	Evli	Ev Kadını
8.	GÜLBELAZ	22	17	İlkokul	Evli	Ev Kadını
9.	GÜLDÜNYA	46	23	Lise	Evli	Usta Öğretici
10.	GÜLİZAR	18	16	Lise Terk	Evli	Ev Kadını
11.	LATİFE	20	18	Lise terk	Evli	Ev Kadını
12.	LEYLA	59	17	Okur-yazar değil	Dul	Ev Kadını
13.	MİNEL	27	21	Lise	Boşanmış	İşçi
14.	MİRAY	49	17	İlkokul	Dul	Ev Kadını
15.	MÜNEVVER	24	19	Lise	Evli	Memur
16.	NEVRİYE	27	18	Lise	Boşanmış	Garson
17.	NEZİLE	56	18	İlkokul	Evli	Ev Kadını
18.	PEMBE	21	16	Lise terk	Ayrı yaşıyor	Ev Kadını
19.	SEDEF	22	17	Lise terk	Boşanmış	Ev Kadını
20.	ŞEHRİBAN	34	18	İlkokul	Evli	Ev Kadını
21.	TUANA	37	18	İlkokul	Boşanmış	Ev Kadını
22.	TÜRKAN	40	18	İlkokul	Evli	Ev Kadını
23.	ÜLFET	64	19	İlkokul	Evli	Ev Kadını
24.	ZÜMRÜT	59	16	Ortaokul	Boşanmış	Ev Kadını

Veri oluşturma süreci

Araştırmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun ilk bölümünde sosyodemografik özelliklere ilişkin sorular yer alırken, ikinci kısımda kadınların kaçarak evlenme deneyimlerine ilişkin detayların öğrenilmesini amaçlayan çeşitli açma soruları kullanılmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri tespit edildikten sonra; katılımcılara kaçarak evlenme öncesinde kök aile ilişkilerini, kaçarak evlenme sürecini ve nedenlerini, kaçarak evlendikten sonra kök aile, eş ve eşin ailesiyle ilişkilerini detaylarıyla anlamaya yönelik sorular yöneltmiştir. Nitel araştırmanın esnekliğinden yararlanılarak ilk görüşmelerde elde edilen verilerle sorular yeniden şekillendirilerek devam edilmiştir.

Araştırma, Ocak- Mart 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kadınlara ulaşabilmek için muhtarlıklardan, din görevlilerinden, Mülga Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğünden, ilçelerdeki lise ve meslek yüksekokullarında görevli öğretmen ve öğretim elemanlarından, il ve ilçe merkezindeki kadın kuaförlerinden, çeşitli köylerde ve ilçelerde yaşayan esnaflardan yardım istenmiştir. Amaçlı olarak seçilen ilk birkaç kadından sonra, doğrudan ya da dolaylı onlarla bağlantılı diğer kadınlara ulaşılmıştır. Görüşme esnasında duyulanarak konuşmayı devam ettiremeyen 2 kişi çalışmadan çıkarılmıştır. Ayrıca flört halindeyken kendi isteği dışında eşi tarafından kaçırılan 4 kadın da araştırma dışında tutulmuştur.

Verilerin analizi

Araştırmanın katılımcılarını belirleme sürecinden itibaren tüm süreç, araştırmacılar tarafından kayıt altına alınmıştır. Kadınlarla yapılan görüşmeler esnasında kadınların deneyimlerini aktarırken büründükleri ruh halleri, sorulan soruları yanıtladıkları esnadaki duygu durumlarını içeren notlar titizlikle tutulmuştur. Ses kayıtlarının deşifresi aynı gün veya bir sonraki gün tamamlanarak notlarla birlikte eksiksiz bir şekilde temize çekilmiştir. Daha sonra, ses kayıtlarının deşifrelerinden ve tutulan notlardan oluşan 430 sayfa belge MAXQDA programı aracılığıyla tekrar tekrar okunarak anlamlı ve tutarlı temalara ayrılmıştır. Elde edilen bu temalar yeniden okunarak birbiriyle ilintili kodlar halinde düzenlenmiştir.

Araştırmaya ilişkin etik bilgiler

Araştırmaya katılan katılımcılara, araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığına; araştırmadan elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağına isimlerinin araştırmada geçmeyerek kod isimlerle adlandırılacaklarına, ses kaydının yalnızca detayların incelenmesi için kullanılacağına dair gerekli açıklama yapılarak onam formu imzalatılmıştır. Katılımcılara ilişkin ayrıntılı veriler sunulurken etik kurallar gereği gerçek isimlerin kullanımına yer verilmemiş, bunun yerine verilen kod isimlerinin seçiminde; 2016 ve 2017 yıllarında erkek şiddetine maruz kalarak yaşamını yitiren kadınlarımızın anısını yaşatmak adına isimleri rumuz olarak tercih edilmiştir. Çalışmanın 24/04/2017 tarihli Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Etik Kurul İzin Muafiyet Formu bulunmaktadır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırma sonucunda oluşturulan veriler şu tema ve alt temalara ayrılarak incelenmiştir:

- Evlilik Öncesi Kök Aile İlişkileri (Ana Tema)
  - o Yaşanamayan çocukluk (Alt tema)
  - o Kararlarda söz sahibi olamama (Alt tema)
  - o Aile içi cinsiyet rolleri (Alt Tema)
  - o Yarım kalan eğitim hayatları (Alt Tema)
- Evlilik Süreci (Ana Tema)
  - o Evlilikten beklentiler (Alt Tema)
  - o Kaçarak evlenme nedenleri (Alt Tema)
- Evlilik Sonrası İlişkiler (Ana Tema)
  - o Evlilik sonrası kök aile ilişkileri (Alt tema)
  - o Eşin ailesi ile ilişkiler (Alt tema)
  - o Pişmanlıklar (Alt tema)

Bu temalar ve alt temalar eşliğinde araştırmanın bulguları ve tartışması sunulacaktır.

1. Evlilik öncesi kök aile ilişkileri

Çalışmanın bulguları öncelikle, kök aile ilişkileri başlığı altında yer alan; çocukluk deneyimini, aile içi kararlardaki edilgenliği, aile içi cinsiyet rollerini ve eğitimle ilgili güçlükleri içermiştir.

Yaşanmayan çocukluk

Kaçarak evlenmiş kadınların birçoğu çocukluklarını yaşamadan evlendiklerini ifade eden kadınlardır. Hatta çocukluk yaşantılarına dair soru sorulduğunda bocalamış, çocukluk kavramına dair bir şeyler aktarmakta dahi zorlanmışlardır.

Kadınların çok küçük yaştan itibaren aile ve toplum tarafından güçlerinin üzerinde iş ve sorumluluklarla kuşatıldığı anlaşılmaktadır. Ev işi, ev kadını gibi, birçok faaliyeti kapsayan genel bir terimdir. Ev işi terimi de tıpkı ev kadını terimi gibi evrensel bir tanım olmaktan öte, kültürel ve tarihsel içerikler barındırır. Ev işi, psikolojik, fiziksel ve toplumsal boyutları bulunan bir iş olarak değerlendirilebilir (Gardiner, 1976; Secombe, 1974). Ev işleri, kadına atfedilen, kadın tarafından yapılması beklenen işler bütünüdür.

Ev içi işlerde çalışmaya ayrılan süre ve emek, cinsiyetçi iş bölümünden kaynaklanmaktadır. Kaçarak evlenen kadınların bazıları ise; yalnızca bu ev ve bahçe işlerinin sorumluluğundan kurtulmak için dahi evlenmek istemişlerdir. Annesinin temizlik baskısı nedeniyle kendini “külkedisi” gibi hisseden Aysel şöyle aktarır:

“Yok, hep köle gibi ev işi yapacan, temizlik yapacan, külkedisi, bildiğin külkedisiydim...sonra birisi bana dedi ki, “ya evlen de kurtul o zaman yani, bu böyle çekilmez”, bu benim aklıma yattı.” (Aysel, 35 yaş)

Aile içinde yaşanan şiddetin, kadınların çocukluk denince ilk akıllarına gelen hatıralarından olması ise manidardır. Huzursuz bir evde büyüyen çocukların dertlerine yoksulluk da eklenince, çocukluk yalnızca acı verici bir yüz ifadesiyle anılmaktadır:

“Çocukluğum derken, bizim çocukluğumuzda öyle aman bizim bebeklerimiz olsun oynayalım, öyle bi şey yoktu ki bizde. Nereye yaşıyacan çocukluğu? Sürekli kavga, sürekli kavga. Sürekli annemi dövmesi, yani hiç... Biz hep böyle kavganın içine düştüğümüz için hiç de çocukluk desen ben hatırlamam açıkçası.” (Gülbeyaz, 22 yaş)

Kararlarda söz sahibi olamama

Scanzoni (1977, s. 186)'ye göre, kadınların toplumsal statüsünü yükseltmenin en önemli adımlarından biri ailede karar alma süreçlerine katılımlarını arttırmaktır. Ancak ne yazık ki ataerkil aile yapısında kararlar genellikle erkek tarafından alınmaktadır. Babanın olmadığı durumlarda Kandiyoti (1988)'nin bahsettiği ataerkil pazarlığın bir gereği olarak anneler, büyükanneler ve kayınvalideler ataerkil iktidarı ele geçirerek kız çocukları ve evin diğer üyeleri adına karar alır. Aile içi karar alma mekanizmalarına katılım sağlama söz konusu olduğunda kadınların neredeyse tümü benzer şekilde kararlara katılmadıklarından bahsetmişlerdir. Kadının kararlarının önemsenmemesi kimi zaman çocuk olduğu varsayımından, kimi zamansa yalnızca kız çocuk oluşundan kaynaklanmaktadır.

Kendilerini ilgilendiren, yetişkinler için sorması çok basit, ancak bir çocuk için çok değerli olan durumlarda dahi ailede kız çocuklarının fikirlerine başvurulmamıştır. Yoksulluk, çocukluk yaşantılarına dair olumsuz anıları perçinlese de kadınların esas içine dokunan ekonomik olarak ailelerin alım güçlerinin olduğu konularda onlara fikirlerini sormamalarıdır. Geriye dönüp baktıklarında kendilerine ait hiçbir karar göremeyen kadınlar, şunları aktarmışlardır:

“Hizmetçi gibi. Nasıl bir insanı esir alırdınız, öyle esirdik. Düşünme şansımız yoktu ki bizim.” (Leyla, 59 yaş)

“Yok, hayır, kimse bana sormuyordu fikrimi. Söylediğim zaman bile sen ne biliyorsun? Benlen ilgili de olsa kimse sormuyordu. Bi kıyafet alıncak mesela kıyafetimi bile annem seçerdi. “Bunu giyeceksin” derdi işte. Bana ait olan hiç bi karar yok, bana ait olan hiçbi şey görmedim, geriye dönüp baktığımda maalesef, kendi adıma bi şey göremiyorum o da beni çok üzüyor...” (Aysel, 35 yaş)

“Annemin hiçbi sözü yoktu. Biz bi yere gitcez, ben garışmam babanıza söyleyin, hep böyle. Babam ne derse o olurdu. Annemin zate sözü geçmiyordu. Ben bunu işte artık dile vuramam. Bu saatten sonra dış kapının dış mandalyım” (Gülbeyaz, 22 yaş).

Bu ifadeler aynı zamanda evlenmiş kadınları, ailedeki konumunun “dış

kapının dış mandalı” oluşuna da dikkati çekmektedir. Kadınlar, kök ailelerinde evlenmeden önce dâhil olamadıkları karar alma süreçlerine evlendikten sonra daha da uzak kalmaktadırlar. Zira onlar artık “başka kapı” dadırlar. Kök aile içindeki süreçlere dahil olma hakları kalmamıştır.

Aile içi cinsiyet rolleri

Araştırmaya katılan kadınlara aile içinde kendi konumlarıyla beraber, annelerinin ya da aileyle birlikte yaşayan diğer kadınların konumları da sorulmuştur. Kadınların birçoğu küçük yaştan itibaren erkek kardeşlerinden farklı olarak yetiştirildiklerini, evdeki kadınların konumlarının erkeklere nazaran oldukça arka planla olduğunu aktarmışlardır. Kız ve erkek çocukları arasında çoğunlukla büyük ayırım söz konusudur. Kız çocuklarından hizmet beklenirken, erkek çocuklar hizmete layık görülen konumundadır. Annenin erkek kardeşten kız çocuğu korumaya yönelik hiçbir gayreti olmadığı gibi, erkek kardeşin kız kardeşe istediği gibi davranabilme lüksüne de zemin hazırlama söz konusudur. Leyla bu eşitsizliği ve sahipsizliği şu şekilde aktarmıştır:

“Yok, para mara yok, fakirlik vardı, boğazımıza bakamıyorduk ki. Fakir bir aileydik, babam para gönderiyorduysa da abim alıyordu, onu bilmiyorum. Valla ben, para durumu olarak abim öndeydi, biz hep garibandık. Çok, eziyet etti abim bana. Evlenmemin sebebi, kaçmamın sebebi de o oldu. Anne de sahip çıkmıyordu. Genç idi. Döverdi.” (Leyla, 59 yaş)

Araştırmaya katılan kadınlar ailelerini geleneklerine bağlı olarak tanımlamışlardır. Kadınlara istediklerini giymeleri konusunda da baskılar mevcuttur. Bu geleneklerin arasında sıkışıp kalan kadınlar, çareyi evden kaçmakta ve evlilik yapmakta bulmaktadırlar:

“Öyle, açık saçık giyinmek şansın zaten yoktu. Onlar ne alırsa onu geymek zorundaydın. Sana soran mı vardı? Valla istediğim gibi hiçbir şey geçmedi. Zaten çocuktum, 16 yaşında evlendim. Çok tutuculardı. O ne der bu ne der ilen ömrümüz geçti. Kısıtlanıyodum tabi ki. O yüzden kaçtım ben zaten.” (Elmas, 65 yaş)

Kadınlardan bazıları “sınırları aşmayan” isteklerde bulduklarında, ailelerinin bu istekleri yerine getirdiklerini söylemişlerdir. Ancak kadınlara

öğretilmiş bir “sınır” mutlaka vardır. Kadın ise bu sınırı aşmaması gerektiğinin zaten farkındadır. “Oturup kalmak”, “haddini bilmek”, “talep etmemek” bu öğretilerin başında yer alır. Şehriban, bu ataerkil kalıpları kabullenişini şu şekilde aktarmıştır:

“Kadın olmanın öğretilmesi oldu mesela bi oturup kalkmaya dikkat etme konusu olmuştur hep hani. Yani, şimdi kalkıp da istediğimi giyemedim ben, giydirmezlerdi. Hani sınırları aşmayan bir kıyafetse, bizim şartlarımıza uygun bir kıyafetse onda bir baskı olmazdı. Bende sınırlarımı bilirdim tabi. Hiç anormal bi şey, onların istemiceği bi şey talep etmezdim. Haddimi bilirdim yani.” (Şehriban, 34 yaş)

Kadınlardan hem kadına atfedilen işleri hem de erkeklerin yaptığı, fiziksel güç gerektiren işleri yapması beklenmektedir. Kadınlara atfedilen yemek yapma, temizlik yapma gibi bir erkeğin rahatlıkla yapabileceği işlerin erkekler tarafından yapılması söz konusu bile değilken, kadınların fiziksel olarak sınırlarını zorlayarak erkeklere atfedilen sorumlulukları yerine getirdikleri gözlemlenmektedir:

“... annem hep ezilen taraftı. Ben anneme her zaman çok üzülürüm Bazen anneme yük olduğumu hissettiğim oluyordu...babam koyunları bırakıp gidip kahvede oturuyodu. Annem koyuna gidiyodu ben ineği sağdığımı bile biliyorum küçücükken, çünkü anneme kıyamıyodum. Bir günün içinde koyunun peşinde dünya yer geziyordu. Ben sırtıma ot yüküyle ağladığımı taşıyamayıp ağladığımı biliyom, ama babam biraz keyfiyetine çok yaşadı. Bizim o tarafın erkeklerinde ben, ben erkeğim, ben varsam tamam. Tamam, ben babamda dövmek görmedim ama yani babamın yaptığı şeylerde annemi mağdur etti. Daha farklı olabilirdi.” (Nevriye, 27 yaş)

“Erkekler yemek de yapmazdı, biz erkeklerin yaptığı işleri de yapardık. Kızları sevmezdi, istemezdi. Eziyet idi böyle. 5 yaşımıdan beri sırtımda yük taşıyım ben. Kaldıramayacağın bir şeyi, şurda var 100 kiloluk bir şey, tut diyor sana, 15-16 yaşındasın, kaldıramıyorsun ondan sonra dönüyor seni odunla dövmeye, o kadar eziyet etti. Kaçtığım zaman da dövdü de kaçtım, her tarafım yaraydı kaçtığımda.” (Leyla, 59 yaş)

Yarım kalan eğitim hayatları

Araştırmada, kaçarak evlenen kadınlardan 2'sinin okuma yazma dahi bilmediği, 9'unun ilkokul, 3'ünün ortaokul, 6'sının lise ve 4'ünün lise terk olduğu belirlenmiştir. Kadınların birçoğu, eğitimlerinin aileleri tarafından engellendiğini belirtmiştir. Kız çocuklarının okumasına genellikle izin verilmemiştir. İzin verildiği durumlarda ise yeterince desteklenmemiştir. Kadınlar okumak istediklerini dile getirdiklerinde şiddet görmüş, okul çağına geldiklerinde okumak istememeleri için okul olmayan bölgelere götürülmüş, köye gelen öğretmenlerin ısrarlarına bile kulak asılmayarak okumaları engellenmiştir. İlerlemiş yaşlarına rağmen içlerinde ukde olarak kalan okuma hevesini paylaşan kadınlar, bugün bile okumak istediklerini dile getirmişlerdir.

Kadınların ailelerinin onları okula göndermemek için türlü bahaneleri vardır. “Kızlar mektup yazar da kaçar” diye okutmamalarına rağmen, kadınlar eninde sonunda evden kaçmıştı. Katılımcıların birçoğu, “neden okutmadılar?” sorusunu erkeklere yöneltmem gerektiğini söylemişlerdir. Eğitim almalarının önündeki en büyük engelin cinsiyetleri olduğunu vurgulamışlardır.

Kız çocukları, toplumun kadın ve erkeğe atfettiği rol kalıplarından kaynaklı temel eğitimden yoksun kalmaktadır. Ataerkil değer yargılarına göre, kız çocuklarının kazanmaları gereken beceriler annelik ve ev kadınlığı olarak belirlendiğinden eğitime ihtiyaçlarının olmadığı düşünülmektedir (Özateş, 2007, ss. 77-78). Kadınların eğitim durumları, yaşları ile orantılı olarak değişmektedir. Zorunlu eğitimin olmadığı zamanda ilkokul çağında olan kadınların okur-yazarlığı dahi yoktur. Zorunlu eğitimin ilkokulu kapsadığı yıllarda ise kadınlar ilkokulu okuyabilmiş ancak ortaokula devam edememişleridir. Ailede erkek çocuklarının eğitime devam etmelerine izin verilirken, kız çocukları için o zamanlar zorunlu olan kadarı, yani ilkokul kâfi görülmüştür. İlkokulda okul başarısı çok iyi olmasına rağmen ortaokula devam etmesine izin verilmeyen Aysel bu karara o küçük yaşına rağmen direnmiş, açlık grevine girmiştir. Ancak yine de muvaffak olamamıştır. Ailesi bu sefer de ancak imam hatip okuluna giderse gönderebileceğini söylemiştir:

“Ben ilkokul mezunuyum, hatta derslerimde çok başarılı bir öğrenciydim fakat kız çocuğuyum diye babam buna müsaade etmedi. Erkekleri okuttu, abim üniversite mezunu...yani birşey söylemeye hakkım bile yoktu yani, sen sus, sen ne biliyorsun, konuşma, yani abim de böyleydi. Ya ben şimdi açlık grevine girdim, odama kapattım kendimi. Babam da İzmir’de çalışıyo o dönem, arıyo diyo ki eğer imam hatibe kaydettiriyosanız imam hatibe kaydettirin, başka türlü yok, ben de imam hatip istemedim.” (Aysel, 35 yaş)

Lisede açık öğretim uygulamalarının olması bir yandan ataerkil baskılarla veya yoksulluk kaynaklı engellenen kadınların açıktan da olsa eğitimlerini sürdürmelerini sağlamışken, aynı zamanda kız çocuklarının örgün eğitimden kopmasına neden olmaktadır. Eğitimden kopan kız çocukları erken evlenmekte, erkenden evlenen kadınlar eğitimden mahrum kalmaktadır. Bu bir kısır döngüdür. Araştırmaya katılan kadınların bazıları lise eğitimlerine devam ederken kaçarak evlendikleri için eğitimlerini yarım bırakmışlardır. Bununla ilgili kadınların deneyimleri şöyledir:

“Evlilik eninde gecinde olurdu, ben çok istedim, çok da çalıştım üniversite için, zaten iki ayım vardı, üniversite sınavına girmeme iki ayım vardı, çok istedim. Allah izin vermedi. Açıktan liseyi bitirmeye başvurduğum evlendikten sonra, tam sınavının olduğu gün doğum yaptım gidemedim.” (Latife, 20 yaş)

“Kocaya kaçıp gelince ertesi gün okula gitmek de olmuyo hani. Mecbur bıraktım okulu. Zaten hemen bebeğim oldu. Şimdi böyle git desen gidilir mi okula? Kaçtığımdan, evlendiğimden çok okulu bıraktığıma pişmanım. Beni isteyen beklerdi neden acele ettim ki.” (Gülizar, 18 yaş)

Kadınların eğitim düzeyi arttıkça, hayatlarının yönlendirme güçleri artmakta, toplumdaki statüleri güçlenmektedir (Mejiuni, 2013). Bu güç kadınlar açısından elbette olumlu bir anlam taşımaktadır. Ancak burada daha önce de bahsedilen “erkekleşen kadınlık” devreye girmektedir. Halberstam (2012)’in bahsettiği “erkekliksi kadınlık” kavramı gücü elinde tutan kişilerin, cinsiyeti ne olursa olsun iktidar ilişkileri marifetiyle ataerkiyi yeniden ürettiğini işaret etmektedir. Connell ve Connell (2005)’in de belirttiği gibi, tek bir erkeklikten bahsedilemez, erkeklik sadece erkek bedenine özgü bir kavram

değildir. Erkekler ve kadınlar buldukları duruma ve konuma göre ataerkil cinsiyet kalıpları performe edebilmektedirler (Butler, 2004). Bir bireyin ne kadar “kadın” ya da ne kadar “erkek” olduğunu cinsiyetine bakmak yerine davranışlarıyla anlamamız mümkündür (Paechter, 2006). Eğitimlerini devam ettirebilselerdi bambaşka bir hayatları olacağına inanan kadınların hangi mesleği tercih edecekleri henüz sorulmadan eğitimlerini devam ettirme şansı bulmuş olsalardı “politikacı” veya “siyasetçi” olmak isteyeceklerini söylemeleri manidardır. Kadınlar şöyle aktarmışlardır:

*“Yani, bilmiyorum, eğitime devam etsem heralde siyasetçi olur-
dum. Seviyorum siyaseti.” (Sedef, 22 yaş)*

*“Üzüldüm, hala içimde bi ukde var. O zaman Tansu Çiller baş-
taydı, hiç unutmuyorum, aynı bu bayan gibi politikacı olucam derdim.
Şimdi, hani kendimi methetmiyorum, okumadım; ama kendimi çok
geliştirdim ben. Bana diyolar ki; sen bi de okusaydın acaba ne olurdu.
Evlendiğimden beri hem kendi ailemi hem eşimin tüm ailesini ben yö-
netiyorum. “Hükümet gibi kadınsın” derler bana.” (Türkan, 40 yaş)*

*“Mesela ben erkek olsaydım çok farklı bi hayatım olurdu. Valla
ben, ne bileyim ben, çok yükseklerle, yani büyük şeylere erişmeyi ister-
dim yani. İzin vermediler. Şansım olsa da ben yönetseydim dünyayı.
Onlar bana köle olsaydı biraz da.” (Elmas, 65 yaş)*

2. Evlilik süreci

Araştırmada ilk ana tema olan evlilik öncesi kök aile ilişkilerinin ardından, ikinci ana tema olan evlilik süreci teması ve bu ana temaya ilişkin alt temalar olan evlilikten beklentiler ile kaçarak evlenme nedenleri ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

Evlilikten beklentiler

Kadınların evlenmeden önce evlilikten ne bekledikleri sorusuna verdikleri cevaplardan, evlilikle ilgili neredeyse hiçbir fikirleri olmadan evlendikleri anlaşılmaktadır. Evlenmek için ailelerini karşılarına alacak kadar kararlı olmalarına rağmen neden evlendiklerine, evlilikten ne beklediklerine dair fikirlerinin olmaması düşündürücüdür. Kadınlar, evlilikten beklentilerini bir bilinmeze gitmek, toz pembe hayallerden hayal kırıklığına düşmek ve bazen de esaretten özgürlüğe kaçtığını sanmak olarak belirtmişlerdir:

“O zamanlar yattığım kalktığım yeri bilmiyodum ki ben. Evlilik, hiç yani. Hiç bi fikrim yoktu. Bi bilinmeze gittim. Kör kuyuya taş atmış oldum yani, öyle oldu. Gerçekten öyle.” (Zümürüt, 59 yaş)

Yapılan araştırmalara göre kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe evlilikten beklentileri de atmaktadır (Barber ve Axinn, 1998). Araştırmamızda bu konuda ulaşılan bulgular da öncekileri araştırmaları doğrular niteliktedir. Okuryazar olmayan veya ilkökul mezunu kadınlar evlilikle ilgili hiçbir şey bilmediklerinden bir beklentilerinin de olmadığını aktarmışlardır. Ancak ortaokula ve özellikle liseye gitme şansı bulmuş kadınların evlilik beklentileri artmaktadır. Kadınlar genellikle evlendikleri kişileri kendileri seçtiğinden, bu sevgi bağı sayesinde evlilikte uyum sorunları yaşamayacaklarını düşünmüşlerdir. Kadınlar evlilikten en çok sevgi beklemişlerdir. Önceki bölümlerde anlatılan kök aile ilişkilerine bakıldığında, kadınların hayatlarında biri tarafından sevilme, değer görme, yakınlık kurma ihtiyaçlarını kendi ailelerinde karşılayamadıklarından evlilik aracılığıyla bu doyumuna ulaşabilmeyi beklemişlerdir:

“Tozpembe her şey. Ne bileyim, tozpembeydi. Sonuçta cahiliyiz yani. Sevdiğin adam hani, şöyle düşünüyorsunuz o zamanlarda. O, olsun da soğan-ekmek yerim, ne olursa olsun sonuçta sevdiğim insan diye düşünüyorsunuz. Sonuçta 17 yaşındaki bi genç kızdan veya şeyden ne beklersin ki, o düşünce de bi insandan, öyle yani.” (Asuman, 26 yaş)

Evlendikten sonra bu beklentilerinin gerçekleşmemesi kadınlarda derin bir hayal kırıklığı oluşturmuştur. Erken yaşta okulu terk ederek evlenen kadınlar öğrenci olmayı özlemekte, yaşlıları okula giderken evliliğin sorumluluklarıyla mücadele etmek onlara kendilerini daha da güçsüz hissettirmektedir.

Kadınların ailelerini arkalarında bırakarak, onlara rağmen yaptıkları kaçarak evlenme biçiminde evlilik beklentilerin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ailesinden vazgeçerek eşini tercih eden kadın, eşinin onu el üstünde tutacağını, kimseye ezdirmeyeceğini, duygusal olarak onu hiç yalnız bırakmayacağını varsayarak bu yola çıktığından hayal kırıklıklarının dozu daha da artmaktadır. Münevver bu hayal kırıklıklarını şöyle ifade etmektedirler:

“İlk başta tabi ki, ailemi karşıma aldığım için eşimle çok güzel bi iletişimim olacağını düşündüm. Ben onun için neleri göze aldım, nelerden vazgeçtim diyosun. Haliyle afallıyorsun.” (Münevver, 24 yaş)

Ebeveynleriyle yaşadıkları sıkıntılardan kurtulmayı hayal eden kadınlar, kendilerine eziyet eden baba ve abi figürlerinden kurtulup, onları koruyup kollayacak, yaşanmamış çocukluklarını telafi edecek bir eş ile yaşama hayali kurmuşlardır. Leyla bunu açıkça dile getirmektedir:

“Birisi sana sahip çıksın işte, eziyetten kurtarsın, bizim amacımız oydu, başka bir şey yoktu.” (Leyla, 59 yaş)

Ataerkil toplum baskısından kurtulmanın bir yolu olarak görülen evlilik, kadınlardan bazıları için dış dünyaya aralanan kapı gibidir. Düzceden ve yaşadığı çevrenin ataerkil baskılarından ne derece bunaldığını her fırsatta dile getiren Sedef’in evlenmek için internetten bulduğu adaylardan coğrafi olarak en uzakta ikamet edenini, Cansel’in ise yaşadığı köyün dışına adım atabilmesine imkân sağlayacak bir jandarma astsubayını seçmesi işte tam da bu nedenledir:

“Ya, evlenirsem tabi ki değişir, en azından çevre değişir yani. Ya, işte bu çevrenin olumsuz yönleri etkili oldu yani, işte bu çevre baskısından kurtuluş olarak düşündüm heralde, ben de bilmiyorum; ama büyük ihtimalle kurtuluş olarak düşündüm. Başka yere gidip özgür olmanın yoluydu evlilik. Ya, özgür olmak gibi düşündük; ama yani, değil heralde. Değil.” (Sedef, 22 yaş).

“Ne biliyim şeyimi cazip geldi jandarma astsubaylığımu cazip geldi? Düzceden giderim. Ortamımı cazip geldi? Bilmiyorum hocam. Hani bi gözüm kapandı.” (Cansel, 40 yaş).

Kaçarak evlenme nedenleri

Kaçarak evlenen kadınların kaçma nedenleri incelendiğinde her bir kadın için tek bir sebepten bahsetmenin zor olduğu fark edilmiştir. Kadınları kaçarak evlenmeye iten koşullar birden fazla nedene bağlı olarak şekillenmektedir: yasaklanan flört ve cinsellik, erkeğin şantajı, aile ve toplum baskısından kaçış, maddi çıkarlar, zorla evlendirilme korkusu, kültür farklılığı ve kültürel kodlardan kaynaklanan engellenmeler, yoksulluktan kurtulma umudu.

Yaşadıkları toplumda evlilik öncesi flörte nasıl bakıldığı sorulduğunda Bahar şunları ifade etmiştir:

“Evlilik öncesi flört bizde pekiyi görülmez. Çok hani iyi saymazlar onu. Bizde o yoktur. Şu kaç kişiyle görüştü derler başkaları da köyden mesela.” (Bahar, 32 yaş)

Kadınların kaçarak evlenmesindeki en büyük sebeplerden birinin engellenen gençlik arzuları ve merakları olduğu görülmüştür. Karşı cinsi merak ettikleri ergenlik dönemlerinde ataerkil baskılara maruz kalan genç kızlar bazen yalnızca engellenmeye verilen bir tepki olarak kızgınlık ve öfkeyle, bazen de toplumun haklarında konuşacağı dedikodulardan kaçınmak için bir an önce ilk flörtleriyle evlenmektedir. Aslında niyetleri evlenmek değil yalnızca flört etmekten toplum ve aile baskısıyla kadınlar kendilerini bir anda evliliğin içinde bulmaktadırlar. Pazarda tanışıp laf söz olduğu için kendini evlenerek bir an önce toplumun gözünde aklamaya çalışan Asuman bunun en güzel örneğidir:

“Pazarda tanıştık eşimle. Sonra işte, numarasını falan verdi işte, öylelikle tanıştık yani eşimle. Ciddi diye başlamadık zaten. Sonuçta hani, şöyle bi şey, pazarda çalışan adamdan ne beklersin derler ya, hani. Biz, eşimle ondan sonra başladık konuşmaya ilk başlarda, sonra devam etti, ilerledikçe ilerledi, ilerledikçe sonra kendimizi evlilikte bulduk yani...aradan zaman geçti, herkes öğrenmeye başladı. Hani gelsin yüzük taksın en azından. O da olmayınca, ondan sonra gelmedikleri için yengemler de beni sıkıştırıyordu mesela. E napayım lafa söze dayanamadım, eşimde kaçalım deyince kaçtım.” (Asuman, 26 yaş)

Behiye ise henüz yeni tanıştığı ve ikinci kez gördüğü erkek arkadaşıyla pazarda komşusuna yakalanması sonucu korkudan evine geri dönememiş, kaçarak evlenmiştir:

“Bizim şöyle oldu, daha 2 ay olmuştu başlayalı. Biz şimdi Bolu’da buluşmaya gittiğimizde o gün pazardı, Bolu’nun pazarı vardı. Bizim de en yakın kapı komşumuz biz eşimle konuşurken bizi gördü, ben şimdi hani gider bu beni annelere söyler amaçlı bir tedirginlik oldu içimde. Ondan sonra kaçtım işte, o korkudan geri dönemedim.” (Behiye, 40 yaş)

Kadınlardan bazılarının, ailelerine bir erkekle flört ettiklerini söylemeleri üzerine yaşanan gerginlik ailelerine olan öfkelerinin bardağını taşıran son damla olmuştur. Yıllardan beri süregelen kısıtlayıcı yapı, ergenlikte aileye

duyulan öfkeyle birleşince, kadınları henüz yeterince tanımadıkları halde erkek arkadaşlarıyla evlenmek amacıyla evden kaçmaya sürüklemiştir. Bir erkekle görüştüğü ailesi tarafından öğrenildiği zaman verilen yargılayıcı tepkilere öfkeleri nedeniyle kaçan kadınlar deneyimlerini şöyle aktarmaktadırlar:

“Kaçtığım akşam işte annemden habersiz görüştüm diye biz kavga ettik. Annem bana birkaç laf söyledi o benim çok zoruma gitti. Ben o zamanlar şunu düşünüyorum ben o zamanlar kendimi özgür ve rahat hissedebilseydim bazen, böyle olmazdı zaten diye düşünüyorum. Kaçmazdım, ben mesela bunu anneme de söyledim belki de o zaman hani görüştüğüme kızmak yerine hoşgörüp de hani bi dahaki sefere görüşeceksen benim haberim olsun deseydi belki de ben o insanla evlenmezdim bile. Yaş da küçük.” (Nevriye, 27 yaş)

“Rahat sevgili olsam belki kaçmazdım, bilemiyorum; çünkü o şans yikalayamadığım için karar veremiyorum ona. Ailem böyle bi tavır sergilemese heralde kaçmazdım.” (Elmas, 65 yaş)

Kadınlar hiçbir sorun yaşamadıklarını ifade ettikleri aile ilişkilerinde dahi, flört ettikleri erkek onları istemeye geldiğinde ailelerine “evlenmek istiyorum” diyememektedirler. Flörtün büyük bir suç sayıldığı ataerkil toplumlarda, kadınlar aileleriyle bu konuda yüzleşmektense kaçarak evlenmeyi tercih etmektedirler. Aileleriyle evlilik üzerine konuşmak onlar için tabu olduğundan, bir başkasının aracılığıyla evlilik kararının onlara sorulmasını tercih etmektedirler. Bir yandan babasından korktuğu için bir yandan da “evliliğe hevesli” gözükmemek için kız isteme merasimi sonrası fikrini açıklayamayan Bahar, şunları aktarmaktadır:

“Ben de annemlere, tam bi şey demedim. Onlar istediler, hani istiyorum diye demedim. Hani ben istemiyom, ben daha kardeşimi büyütecem, öyle dedim; ama hiç aklımda da yok dedim hevesli gözükmek için. Babamdan korktum. O yüzden söyleyemedim. Annemler direk bana, mesela bi arkadaşına falan söylemediler, direk bana söylediler, o yüzden ben de hani istiyorum diyemedim.” (Bahar, 32 yaş).

Yapılan araştırmalar, ergenlerin evden kaçmasındaki en önemli sebebin aile ilişkilerindeki problemler olduğunu kanıtlamıştır (Crespi ve Sabatelli, 1993; Hill, Taylor, Richards ve Reddington, 2016; Roskill, 1994; Schaffner, 1998;

Tyler, Hagewen ve Melander, 2011). Anılan yabancı kaynaklarda ergenlik dönemindeki kız çocuklarının ailevi nedenlerden kaynaklı bu kaçışlarının sonucunda sokakta yaşadığı belirtilmiştir, ancak bizim kültürümüzde bir genç kızın sokakta yaşayabilmesi pek olası olmadığından, ailesinin ihmal veya istismarından kaçan kız çocukları ya fuhuşa sürüklenmekte ya da araştırmamıza konu olduğu gibi evlenmektedirler. Ailede karar alma süreçlerine katılamayan, herhangi bir boyutta şiddet gören, kendini fazlalık ve değersiz hisseden, çeşitli zorlama ve kısıtlamalara maruz bırakılan kız çocukları ve kadınlar, evliliği bir kurtuluş olarak görmekte ve bu nedenle kaçarak evlenmektedirler. Kadınlar bu konuda şunları aktarır:

“Ya çok fazla, bir kurtuluş gibi gördüm ya. Evet, bir kurtuluş. Bir yerden öbürüne bir kaçış aslında tam olarak. Çünkü evde sürekli bir baskı var yani, sen yaptın sen yapmadın sus. Yani benim en büyük etkenlerimden bi tanesi budur, yani tekrar aynı evde aynı sorunları yaşamamak için evlenmeyi tercih ettim. Çok eşimi bayılardan almadım yani. Bir kurtuluş olmuş oldu.” (Aysel, 35 yaş)

Evden kaçan çocuk ve ergenlerin sıklıkla fiziksel şiddete ve işkenceye maruz kaldığı bilinmektedir (Farber, Kinast, McCoard ve Falkner, 1984; Sullivan ve Knutson, 2000). Ailesinden sürekli şiddet gören kadınlar kaçarak evlenmeye mecbur kalmışlardır. “Canıma kıymayı da düşündüm” diyen kadınlar, ailelerinde görmedikleri ilgi ve sevgiyi başka bir erkek tarafından gördüklerinde kaçarak evlenmeyi tercih etmektedirler.

“Böyle bir kız için, sen isteyecem dediğin zaman ondan sonra kıyamet kopuyordu artık. Düşünme şansımız yoktu ki bizim. Sahip çıkan olmayınca mecbur kaldım artık. Valla benim için kurtuluştü, kendi ailemden kurtuluştü evlenmek. Çünkü ailem işkence ediyordu. Yani aile değildi, işkenceydi yaşadığım. Onun için evlenmek kurtuluş oldu yani, evlilik değil kurtuluştü.” (Leyla, 59 yaş)

Bekâr olduğu sürece kaç yaşına gelirse gelsin baskı olacağını düşünen kadınlar evliliği bir özgürlük kapısı olarak yorumlamaktadırlar. Bir baskıdan diğerine kaçan kadınların fark edemediği şey ise nereye giderse gitsinler “kadın” olmanın değişmediğidir. Yaşadığı ataerkil çevre baskısından kurtulmak isteyen Sedef, çareyi en uzaklara kaçarak evlenmekte buluşunu ama yine başa dönüşünü şöyle aktarır:

“Biraz da aslında çevreden kaçmak için belki de bilmiyorum, baskı altında hissettim kendimi. Zaten o yüzden de gittim ta Ardahan'a evlendim yani, o derece. Evet. O derece baskı altında hissettim kendimi. Şu an 22 yaşındayım ve hala aynı şekilde bu böyle devam ediyο, inanır mısınız? Yani burda öyle bi yaş şeyi yok. Yani 40 yaşında bile olsanız, bu böyle sürüp gidecek yani, bekâr olduğunuz sürece. Evli olduğunuzda da aynı şey olacak, değişen hiçbi şey olmuyo. Yine de bi şansımı deneyim dedim.” (Sedef, 22 yaş)

3. Evlilik sonrası ilişkiler

Bu bölümde üçüncü ana tema olan evlilik sonrası ilişkiler ana temasının altında yer alan kök aile ilişkileri, eşin ailesi ile ilişkiler ve yaşanan pişmanlıklar alt temalarıyla ilgili bilgi verilecektir.

Evlilik sonrası kök aile ilişkileri

Kaçarak evlenen kadınlar, kök aileleri ile olan ilişkilerinin bir daha asla eskisi gibi olmadığından bahsetmektedirler. Çalışmada, kaçarak evlenen kadınların birçoğunun aile baskısından ya da ailelerinin onların kararlarına saygı duymamalarından kaçarak evlendiği belirlenmiştir. Evlenmeden önce var olan ataerkil aile baskıları, evlendikten sonra da varlığını devam ettirmiştir. Kadınların kaçarak evlenmeleri ile kök aileleriyle olan ilişkileri daha da çıkmaza girmektedir. Evden kaçmış olmaları yüzünden aileleri tarafından cezalandırılmakta, suçlu görülmekte ve bu suçları her fırsatta yüzlerine vurulmak suretiyle kadınlar dışlanmaktadır.

Katılımcıların birçoğu evden adımını atar atmaz pişman olduklarını söylemelerine rağmen, ailelerinin tepkisinden çekindikleri için geri dönemediklerini ifade etmişlerdir. Kaçtığı gün hemen pişman olan, eşinden ve eşinin ailesinden korkan, kendi ailesinin ona destek olup almaya geleceklerini sanan Aysel, ailesinin kendisini dinlememesinin hayal kırıklığını şöyle dile getirir:

“...bana sürekli baskı yapmaya başladılar... aracı gönderiyolar ve bana diyolar ki gel, sonun yok bunla sonun yok gel. E siz bana o kadar hakaret etmişsiniz o kadar laf söylemişsiniz, bana sahip çıkmamışsınız, ben de bunu gurur yaptım çünkü geri dönsem de biliyorum eskisi gibi olmayacak hiçbi şey, annemin beni daha da çok ezeceğini biliyorum, iyi tamam dedim çektim çilemi.” (Aysel, 35 yaş)

Kaçarak evlenen kadınların evlilik sonrasında aile baskısına maruz kaldığı görülmektedir. Kaçarak evlenen kadınların aileleri belli bir süre, kaçarak evlenen kızlarıyla görüşmek istememiştir. Yaşanan kaçma deneyiminin ardından, evlatlarını bir nevi cezalandıran aileler, kadınların bu kritik sürecinde onları yalnız bırakmaktadırlar.

Kaçarak evlenen kadınların kök ailelerinin tepkisi bazen evlenilen erkeğe yönelik olsa da çoğunlukla kendi evlatlarına yönelmektedir. Zaten evlenmeden önce gereğinden fazla ataerkil baskılara maruz kalan kadınlar, evlendikten sonra da ailelerinden benzer baskıları görmekte, kaçarak evlenmesinin faturasını çıkarırcasına örselenmektedirler. Üzerinden geçen zamana rağmen aileler, hala o gün o buluşmaya dahi kadınların neden yalnız gittiğini sorgulayarak kadınlara hayatları boyunca suçluluk hissettirmektedirler. Zümrüt bunu şu şekilde aktarmaktadır:

“Benim kızım da kabahat dedi babam, elin oğlunu suçlayamam dedi” (Zümrüt, 59 yaş).

Kök ailelerden bazıları ise kızlarının kaçarak evlenmesine olan öfkeleriyle, evlenilen aileden maddi taleplerde bulunmuşlardır. Evden giderken üstünde götürdüğü, evlenmeden önce kendisi çalışarak edindiği, para edebilir ne var ne yoksa bir liste şeklinde babası tarafından geri istenen Güldünya ise bu yapılan davranışa rağmen hala giden yüzük ve küpesinin derdinde oluşunu (kırgınlıklarının üstünü örtmek istercesine) şu sözlerle ifade etmektedir:

“Babam kaçtığım için kızdı. Benim üstümde o zaman bileziğim de vardı, bekârken yaptığım kolyesi küpesi her şeyi vardı. Kaçınca da babam kâğıda yazmış, ben bunları istiyom diye göndermiş. Çok ağladım o zaman. Ben dedim o yüzüğümün aynısını bi daha nerde bulcam, kolyem keblekliydi çok hoşuma gidiyodu, nerde bulcam bi daha” (Gül-beyaz, 22 yaş).

Kaçan kızın yaşının tutmadığı durumlarda, ailelerin şikâyeti üzerine kaçarak evlenen kız çocukları kolluk kuvvetleri tarafından ailelerine geri götürülmektedirler. Bu durumda eve geri gelen kız çocukları aileleri tarafından işkencelere maruz kalmaktadırlar. Evdeki baskıdan kaçmaya çalışırken bir de üstüne evden kaçması ve bir erkekle flört etmesinin açığa çıkması üzerine kız çocukları ataerkil cezalandırma yöntemlerinin en ağırına maruz kalmaktadırlar. Tuana bu cezalandırma sürecini şu şekilde aktarmaktadır:

“Biz kaçarkene polise yakalandık, Geri alıncası işte, beni kaçtı, yaşı tutmuyo diye ailemden bayağı bi baskı yedim, sopa yedim yani, geri aldılar beni. Geri döndüm. Annemden, en çok da annemden sopa yedim. Sen niye kaçtın tanımadığın birisine, oysa hani ben dört aydır konuşuyodum. "Niye kaçtın?" diye, ben hiç sesimi çıkartmadım. Bana ceza diye dayıma yolladılar. Dayımdan eziyet gördüm. Sen bizi rezil ettin, küçük yaşta kaytın ablan varkene diye hep yüzüme kaktılar, hep yüzüme kaktılar, hep böyle yani sopa, ağızla yani işkence” (Tuana, 37 yaş).

Kaçarak evlenen kadınların bazılarının kök aileleri, onay vermedikleri bir evlilik söz konusu olduğu için kızlarının eş olarak seçtiği kişiyi kabullenmemekte, yapılan evliliğe saygı duymamaktadırlar. Kaçarak evlenme sonrası kızları ile görüşmeyi sürdürseler dahi, damatlar ve torunlara karşı mesafeli ve dışlayıcı olmaktadır. Bu durum kadınların evliliklerini ve eşleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Kadının kendi hayatına dair bir konuda ailesi yerine kendi kararını vermiş olmasının kök ailedeki ataerkil kodlara bir başkaldırı olarak yorumlanması sonucu, bu evliliklere kök aile tarafından saygı duyulmamaktadır. Kendisine evlendikten sonra sonsuz destek sunan, *şu anda* da iki çocuğuyla birlikte boşanmış halde ailesiyle birlikte yaşayan Pembe, ailesinin onu bu denli destekleyip, eşini ve eşinin ailesini dışlamasının taraflı bir destekleme olduğunu, ihtiyacı olanın onu kurduğu aileye saygı duyularak tarafsız bir destek olduğunu *şu* sözlerle anlatır:

*“Beni kabul ettiler, çocuklarımı da kabul ettiler; ama kesinlikle eşimi, mesela evliliğim boyunca kesinlikle babam benim evime gelip bi çay içmiş adam değildir, annem de öyle. Beni alırlardı, her hafta sonu alırlardı, Öyle bi bağ olmadı, belki hani, şimdi şöyle de düşünüyorum; belki benim eşimi, benim evlendiğim, evliliğimi kabul etselerdi belki *şu anda* hani boşanmış da olmazdım. Bu da hani biraz beni arada bıraktı. Çok desteklediler; ama bu da çok işime yaramadı. Eşime ve evliliğime yaramadı. Evlat olarak beni desteklediler ama benim kararına saygı duymadılar. Evliliğimi kabullenmeyerek beni de yok saydılar aslında. Tarafsız bir destek sunmadılar yani. Hani artık olan olmuş, çocuğu da olmuş, evlendi diye arkamda belki dursalardı, 21 yaşında iki çocukla boşanmış biri olmayabilirdim.” (Pembe, 21 yaş).*

Kaçarak evlenen kadınların çocukları, bazen kök ailelerle kadınların yeniden bir araya gelip barışmaları için bir fırsattır. Torunu olduğunu öğrenen kök ebeveynler kızlarına ve damatlarına karşı yumuşamakta, aradaki buzlar erimektedir. Genel kanının bu olmasına rağmen, araştırmada görüşülen bazı kadınların ailelerinin kadınlara ve damatlarına öfkesi o denli büyüktür ki, kızlarını kabullenseler dahi torunlarını dışlamakta, kadınların deyimiyle torunlarına hep “o adamın çocuğu” şeklinde muamele etmektedirler. Eşleriyle yaşadıkları sorunlar neticesinde kök ailelerine geri dönmek isteyen kaçarak evlenmiş kadınlardan bazılarına, kök aileleri tarafından doğmuş çocukları getirmeme şartı koşulmakta, hatta kök aileleri tarafından henüz doğmamış bebekleri için kürtaja zorlanmaktadırlar. Minel (27 yaş) ve Gülbeyaz (22 yaş) ailelerinin zoruyla istemeyerek kürtaj olmuş, evliliğinde yaşadığı sıkıntılardan kurtulmak için ailesinden destek isteyen Aysel (35 yaş), ailesinin çocuklarını yük olarak görmesi ve “Gel kızım ama çocukları bırak da gel” demesi üzerine kadın sığınma evine gitmek zorunda kalmıştır.

Ataerkil sistemin kadınlara çocukluktan itibaren yüklediği cinsiyet rolleri gereği, kadınlar arkalarını yaslayacakları bir erkek olmadığında kendilerini çok yalnız ve çaresiz hissetmektedirler. Yapmaları ve yapmamaları gerekenler daima bir erkek tarafından dayatıldığından, evlendikten sonra eşleriyle iletişimlerinde de kendi isteklerini dile getirmekte zorlanmaktadırlar. Eşlerinin kendilerine nasıl davranacağı konusunda sınırları belirleyen kendileri olması gerekirken, toplumsal öğretiler sonucu bu sınırları kök ailelerinin çizmesi gerektiğini düşünmektedirler. Kök aileleri ise kaçarak evlenmelerinin cezası olarak bu isteği gerçekleştirilmemektedir. Bu durumun evliliklerine etkileri konusunda kadınlar şunları dile getirmektedir:

“Tektim. Yalnız hissetmek değil ben zaten tektim...Çok çok eksik yani babam hani bu benim kızım sen ne yapıyosun deseydi yani şu kadarcık lafiyla bile çok şey değışirdi. Davranamazdı böyle isterdim tabi ki babanın beni çok mesela itti kaktı beni kolumdan tutup babanın kapısına getirdi attı. Babam evdeydi ya babamın çıkıp en azından o benim kızım sen ne yapıyosun demesini çok isterdim” (Nevriye, 27 yaş).

“Hiç olmazsa, a baba şurda şu şeyim eksik dediğinde, öyle bi diyebilecem insan olmadı en basitinden. Beni istersen kapıya at dedim. Ben ona imkân da sundum bak durmadan çalışırım. Benim çocuğumun boğazından senin dedim bir lokmanı geçirttirmem ama bana destek ol. Benim annemler bana çok ulaşmak istedi ama hep babam engelliyodu böle. Hatasını anlasın, hep öyle söylüyodu... Ama kendi istedikleri yer olsaydı eminim babam hesabını sorardı bana yapılanın.” (Gülbeyaz, 22 yaş).

Kadınların, kök aileleriyle evlilikleri hakkında paylaşımları sorulduğunda neredeyse hepsinden benzer cevaplar alınmış olup, kadınların aileleriyle hiçbir şey paylaşmadıkları gözlemlenmiştir. Bu iletişimsizlik, evlilik sonrası kadınların kök aileleriyle aralarında oluşan mesafenin de bir örneğidir. Desteksiz evlendiklerini ve ailelerine problemlerini anlatmaya yüzleri olmadığını söyleyen kadınlar, bir sorun yaşadıklarında aileleri ile paylaşmama tercihlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Ben kendi aileme çektiklerimi hiç bi zaman anlatmadım. Anlatmadım. Yüzüm yok. Desteksiz evleniyosun yani, annene bi şey söyleyemiyosun, derdim şudur diyemiyosun, budur diyemiyosun” (Zümrüt, 59 yaş).

“Eskisi gibi olmadı hiç bi zaman. Mümkün değil, o mümkün değil. Hiçbi şey söylemedi, kırıcı bi şey söylemedi; ama eziksin. Babam zaten yüzüme bakmadı, Kaçtığım zaman değişmiyo, ne kadar şey yapsan, eziksin, kırıksın. Evlilikte bir sorun yaşasan kesinlikle söyleyemiyosun ki; çünkü eğer, oraya karşı mahçupsun. Ama ben hiçbir şeyimi anlatmamışım onlara, anlatmam da. Anlatsam da bilirim geri dönemezsin kendin gittin derler bana. Hiç arkamda bi destek hissetmedim.” (Elmas, 65 yaş).

Eşin ailesi ile ilişkiler

Kaçarak evlenen kadınların evlenme biçimleri, evlenerek dâhil oldukları eşlerinin aileleriyle olan ilişkilerini ve eşlerinin kendilerine olan tutumunu doğrudan etkilemektedir. Kaçarak evlenmelerin kadınların evlilik ilişkilerine etkisine baktığımızda, kadınların yeni kurdukları ve sonradan dâhil oldukları bu aile yapılarında dezavantajlı konumda olmalarına neden olduğu gözlemlenmiştir. İster kaçarak, ister usulünce evlenmiş olsun, ataerkil toplumlarda evin gelini olmak kadınlar için bir hayli çetrefilli bir durumdur

(Özby, 2002). Bu zor ve kritik konumun bir de kaçarak evlenme ile taçlanmış olması kadınların evlilik ilişkilerinde pasif, edilgen, suiistimale açık hale gelmesine zemin oluşturmuştur. Kayınvalidelerinden, kayınpederlerinden, görümcelerinden, eltilerinden ve eşlerinden sıklıkla “sen sahipsizsin” mesajı alan kadınlar, gittikleri yerde her türlü duruma uyum sağlamaya zorlanmış, yapmak istemedikleri şeyleri dahi yapmak zorunda kalmışlardır. Şikâyet ettikleri veya tepki gösterdiklerinde ise kaçarak evlenmeleri yüzlerine vurularak “sen istedin geldin” denilerek baştan her yükümlüğü kabul ettikleri varsayılmıştır. Kaçarak evlenen kadından “dört dörtlük olması beklenmekte”, evliliği veya eşile ilgili tek bir şikâyette bile bulunmaması istenebilmektedir. Bunu gösteren şu anlatılar dikkat çekicidir:

“Hani tepki hani şöyle, mesela hani bi şey olduğunda, kızdığım zaman sinirlendiğinde kayınvalidenin yanında veya ötekinin, başka birinin yanında atıştığım zaman hani, onun hakkında şöyleydi böyleydi kızdığım zaman, tepki gösterdiğin zaman hani diyolar mesela. Hani, sonuçta sen aldın, ettin, geçtin, bilmem ne yaptın falan gibisine, öyle yani. Severek de alsan, görücü usulü de alsan kimse dört dörtlük olmuyo ama bizim şikâyet hakkımız hiç yok” (Asuman, 26 yaş).

“Kayınvalidem, kendin geldin diye söylemişti. Bi buçuk senelik fevlan evliydik, o zaman bi şey olmuştu, nolduysa, ondan, sen kendin geldin, biz mi istedik mi, öyle bi şey demişti” (Bahar, 32 yaş).

Ataerkil toplumlarda erkek annesi olmak, kadının elde ettiği önemli bir statüdür. Kadınların bütün yaşantıları özel alana sıkıştığundan, özel alanda iktidarı elde tutma arzusu, gelin kaynana ilişkileri üzerinde etkili olmaktadır (İnce, 2015). Kaçarak evlenen kadınların büyük çoğunluğu apar topar evlendiğinden veya ekonomik sebeplerden ötürü kayınvalideleri ile yaşamaktadır. Aynı evde yaşamak hem erkeği hem de evi paylaşmak zorunda kalmak olarak algılandığından evi iktidar mücadelelerinin meydanı haline getirmektedir. Şenol Cantek ve Akşit (2011, s. 550)’in de dediği gibi “ev, ev üstüne olmaz” deyimini tam da bu durumu açıklamak içindir. Bu durum, gelinini kendi seçebilme yetkisi kısıtlanmış olan, kendisine danışılmadan evlilik yapılan kayınvalidelerin gelinleriyle olan ilişkilerini bir kat daha zora sokmaktadır. Oğullarına kendilerine danışmadan evlendikleri için

duydıkları kızgınlıklarını gelinlerini suçlayarak, oğullarını kaçıran sanki gelinleriymişçesine yansıtan erkek ailelerinin bu tutumlarını kadınlar şöyle aktarmaktadırlar:

“Eşimin ailesi tarafından kayınvalidem, kayınpederim, ben kaçtığım zaman, hani oğlanlarını ben kaçırmışım gibi. Onlar şey, oğlanlarına şey söylemişler, hani ev yaptırıyorsan evlenme, evleneceksen eve başlama demişler. O yüzden ben suçlu oldum zamansız gelinim” (Behiye, 40 yaş).

“...aa sen sahipsizsin, işte senin yanına kimse gelmiyo, senin ailen yok, hepsinden teker teker bunların hepsini işittim. Her gün ya. İşte sen insan olsaydın, iyi biri olsaydın senin ailen sana sahip çıkardı. Hep böylelerdi” (Gülbeyaz, 22 yaş).

Kaçarak evlenen kadınlar, evlendikleri eşlerinin aileleri tarafından benimsenmemekte, yıllar geçse de misafir gibi görülmektedirler. Bazı katılımcılar aynı dönemde usulünce evlenen eveleri olduğunu, eşlerinin ailelerinin bu evelere davranış şekilleriyle kendilerine davranışları arasında dağlar kadar fark olduğunu ifade etmişlerdir. Hatta bazen kaçarak evlendikleri için onlara katılımcılara “kötü kadın” muamelesi yapılmakta, hiçbir şeye layık görülmemektedirler. Eşinin ailesinin kendisini istemeyişini Aysel şu şekilde aktarır:

“...Sanki yani ben oğullarına baskı yaptım da ben kaçirttim yani öyle bir tavır. Hiçbi şeyle ilgilenmediler hiçbi şeyle, işte çadır hayatı yaşamaya başladık onlar çok sıkıntı yaşattılar bana zaten, hep böyle istenmeyen gelin oldum yani bi diyalogum olmadı” (Aysel, 35 yaş).

Kaçarak evlenen kadınlar, kök ailelerinden de destek göremediklerinde, eşleri ve eşlerinin ailelerinin türlü dayatmalarına maruz kalmakta ve seslerini çıkaramamaktadırlar. Yaşanılan evin kuralları daha önceden net biçimde belli olduğundan, kadınlara bu kurallar dayatılmakta ve kaçarak evlenmelerinden kaynaklı seçme şansı tanınmamaktadır. Kadınların evlenme biçimleri her fırsatta yüzlerine vurulmakta, sözle söylenmediğinde de imalar ile hissettirmektedir. Kadınlara verilmeyen özgüven burada devreye girmekte ve arkalarında bir dayanakları olmadığında kadınlar kendilerini çaresiz hissetmektedirler. Kendi güçlerinin farkına varmamalarından kaynaklı

özgüvensizliğin kaçarak evlenmeleriyle birlikte pekiştirilmesiyle iyiden iyiye kendilerini “ezik” hissetmektedirler. “Gidecek bir kapın yok” düşüncesiyle kendilerine diledikleri şekilde davranan eşleri ve ailelerinin tutumlarını kadınlar dile getirmektedirler.

Kaçarak evlenen kadınlardan Tuana, evlenmeden önce ailesinden, evlendikten sonra ise eşi ve ailesinin tüm üyelerinden şiddet görmüştür. Yaşı küçük olduğundan, sessiz ve uysal bir yapıya sahip olduğundan ve en çok da kaçarak evlenmiş olduğundan dolayı kayınvalidesi ve görümcesinin eziyetine uğramıştır. Bu eziyetlerden sonra eşinin terk etmesi sonucu ailesine dönmek zorunda kalan Tuana, orada da barınamamış, yeniden kaçarak başka bir evlilik yapmıştır. İki kez kaçarak evlenme deneyimi yaşayan Tuana, hayatı boyunca bu kaçışların yüzüne vurulmasını dinlemek zorunda kalmıştır:

“..benden 3 yaş küçük görümcemden dahi sopa yedim, hiç sesimi çıkartmadım. Gaynanam aynı tepkiyi verdi. O da dedi işte, bi günde ben yemek yapıyodum, sen niye bu şekil yaptın, hiç unutmam pirinç pilavı yapıyodum, sen niye bunu sulu pişirdin diye ondan da sopa yedim, gaynanamdan. Sen gocaya kaçmayı biliyon da niye yemek yapmasını bilmiyon diye. Hep yüzüme vuruldu, hep yüzüme vuruldu.” (Tuana, 37 yaş).

Pişmanlıklar

Kaçarak evlenen kadınların görüşmelerin başından sonuna kadar tüm süreçte ısrarla vurguladıkları, en çok akıllarında kalan şey yaşadıklarından ziyade yaşamadıklarıdır. Ailelerinin onaylarını alarak evlenen kadınların deneyimleme imkânı bulduğu evlilik ritüelleri onlar için söz konusu dahi olamamıştır. Nadir de olsa düğün yapıldığında her şey aceleyle ve “senin layığın bu” dercesine gerçekleştirilmiştir. Gelinlik, düğün albümleri, kız isteme, nişan ve kına merasimleri olmayan kadınlar kendilerini değersiz hissetmekte ve üzerinden geçen zamana rağmen başkalarının düğününe bile gitmek istememekte, hüzünlenmektedirler. Kadınlara çocukluklarından itibaren aşılana gelinlik giyme, gelin olma, kına yakma gibi toplumsal öğretileri yerine getiremeyen kadınlar hep eksik ve yarım kaldıklarını dile getirmişlerdir.

Eşlerinin ve onların ailelerinin onlara verdiği değeri çoğunlukla bu süreçte harcanan parayla ölçmeye meyilli olan kadınların kaçarak evlenmekteki en büyük pişmanlıkları bu “içlerinde kalanlar”dır. Ataerkil düzen, birbirini takip eden çarklar diziniyle bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar önce eğitimden ve sosyal hayattan mahrem bırakılmakta ve “kadın olmayı” öğrenmekte, kök ailelerinde kararlarına saygı duyulmamakta ve değerli oldukları hissettirilmemekte, arkasından kadın olmanın zorluğuyla karşılaştıkları ailelerinden kaçmaktadırlar; ancak o güne kadar kendilerine dayatılan düşünce kalıplarından kurtulamamakta ve yeniden aynı sarmala dâhil olarak kendi değerlerini gelinlik ve altın ile biçmektedirler. Erkek ailelerinin maddi anlamda oldukça karlı çıktığını söyleyen kadınlar, içlerinde kalanları şu şekilde dile getirmektedirler:

“... gelinlik yok fotoğraf yok hiçbir şey yok, sonrasında işte deprem olunca tabi bi vesile olmuş oldu yani bizim zaten kalıcak gidicek yerimiz yok ve biz çadır hayatı yaşamaya başladık yani. ... Haklarımın yenildiğini düşündüm, yendiğini düşündüm, hiçbi şeyde hakkımın olmadığı düşündüm, tercih hakkımın olmadığını düşündüm” (Aysel, 35).

“Düğün yapıldı, ordan emanet gelinlik, burdan o, ordan o. Apar topar, derme çatma, senin layığın bu dercesine, senin hak ettiğin bu dercesine... Maddi olarak getiriyor; ama çocuklarla hani sohbet edeyim, ben mesela eşimle bir yere gidip bir bardak çay içmişliğim yoktur. Yıllarca şey olarak söyledi, “hak etmiyorsun, hak etsen götürürdüm” dedi yıllarca” (Şehriban, 34).

Araştırmada, görüşülen kadınlardan kök ailesinden ciddi manada işkence gören ve evliliğinde hiçbir sıkıntı yaşamayanlarda dâhil hepsi “bugünkü aklım olsa kaçmazdım” demiştir. Eşleriyle mutlu olanlar dâhil kaçarak evlenen kadınlar, evlenmek için bu yolu seçtiklerinden dolayı pişmanlık yaşamaktadırlar. Kaçarak evlenmenin bir dezavantaj olduğunu ve sonuçlarının ağır olduğunu vurgulayan kadınlar, başka kadınlara kaçarak evlenmeyi kesinlikle önermemektedirler. Kadınlar genellikle kaçmalarını “bir anlık boşluk”, “cahillik” veya “kandırılma” olarak yorumlamaktadırlar. Kadınların çoğu evden adımlarını attıkları anda pişman olduklarını, ama artık iş işten geçtiğini düşündüklerinden, biraz da korkudan geri dönememektedirler.

Fadime ailesinin ona darılmamasına rağmen yeterince çabalamadığı için kendisine kızarken, iyi bir eşi ve mutlu bir yuvası olduğu için görece şanslıdır. Şehriban ise “ben sevmeyi baba evimde bıraktım” diyerek anlattığı mutsuz evliliğinin temelini mutlu olduğu kök ailesini üzerek attığı için bin pişmandır. Birçok katılımcının da dediği gibi “bir erkek için aileni üzmeye değmiyormuş” diyerek kendi kendini her gün suçlayışını şu sözlerle aktarır:

“Hani derler ya; “Kız yedi adım gitmeden pişman olurmuş”, ben yedi adım geçmeden pişman oldum, geri de dönemedim, ileri de gidemedim. Defalarca geri dönmek istedim... Çünkü değmedi, değmedi, “nasıl yaptım, bu şekilde ben bunu nasıl yaptım değmeyecek bir şey için” diye, tabi yaşamadan anlayamazsınız.” (Şehriban, 34).

Kadınların neredeyse hepsi, zamanında ailelerinden baskı gördükleri kabul etmekle birlikte, evlendikten sonra ailelerinin kıymetini anladıklarını vurgulamışlardır. Ataerkil sistemin bir çarkından diğerine savrulan kadınlar yağmurdan kaçarken doluya tutulmuşlardır. Öyle ki, “babamın evinde olsaydım da her gün beni istemediğim işlere gönderseydi” diyen Tuana, bu savruluşu çok net ifade etmektedir:

“... (Ailesinin, kendisini başkalarının bağ-bahçe işlerine de göndermesinden bunalarak evliliği kendisine kaçış, kurtuluş olarak gördüğü üzerine konuşurken) ... “Yağmurdan kaçarken toluya yakalandım” derler ya, benimkisi, keşke ailem daha çok yani, işe gönderseydi de bunlar başıma gelmeseydi. Çünkü çok çektim, neler çektim neler... (En büyük pişmanlığının ne olduğu sorusunu yanıtlarken) Kaçmak oldu. İkisine de kaçmak oldu.” (Tuana, 37).

Gülbeyaz’da Tuana gibi ailesinin baskısından kaçmak için evlenmesine rağmen kaçarak evlendiğine pişman olan kadınlardandır. Ailesinin kendisine inanmayarak ona “dul damgası yapıştırması” üzerine kaçmaktan başka bir çaresi olmamasına rağmen, evlilikte yaşadıkları ona kök ailesini mumla aratmıştır:

“...Ben o zaman babamın değerini çok anladım. İyi anladım, ailenin değerini o zaman daha çok iyi anladım. Çok pişmanım.. Bugün olsa valla tükürüğümü bile atmam, tükürüğümü.” (Gülbeyaz, 22).

SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre ailede karar alma süreçlerine katılmaları engellenen ve baskı gören kız çocuklarının kaçarak evlenme yolunu tercih etmek zorunda kaldığı görülmüştür. Kadınların, doğduğu andan itibaren aile içinde geleneksel olarak evliliğe doğrudan ya da dolaylı olarak yönlendirilmesi, cinsiyetçi iş bölümü içinde yetiştirilmesi, her türlü kararlarının baba ya da erkek kardeş tarafından verilmesinin bir sonucu olarak gerçekleşen evliliklerin birçoğu, kadınlar tarafından bilinçli olarak tercih edilmiş evlilikler olamamaktadır. Bu koşullara sahip kadınların, erken yaşta aileye bir yük olarak görüldüğü için bir an önce “baş göz edilmesi”, kültürel aktarımla birlikte kendilerini evlenmek zorunda hissedip görücü usulü evliliklere yönelmesi ya da zorlanması veya evdeki otoriteden kaçarak evlenmesi olasıdır.

Kadınların çok küçük yaşta ve kaçarak evlenerek hayatlarını savurmalarının sebebinin çoğu zaman ailelerinden ilgi ve sevgi görmemeleri olduğu tespit edilmiştir. Kadınlar aile baskısından kaçmak için evliliğe başvurumaktadırlar. Kadınların toplumda bir birey olarak kabul edilmesi genellikle evlilik yolundan geçmektedir. Genç kadınlar, bazen aile içinde görünür bir baskı olmasa bile yetişkin bireyler haline gelebilmek için gördükleri tek seçenek olan evliliği, ailelerinin rızası olmasa da bir başkaldırı ve çıkış yolu olarak görebilmektedirler.

Kadınların aile baskısından kaçmak için kullandıkları bu strateji maalesef çoğu zaman umdukları gibi gitmemektedir. Kök ailelerinde yaşadıkları olumsuzluklardan kaçarak evlenen kadınlar, gittikleri yerde de huzursuz olduklarında geriye dönüş yolları da çoğu zaman kapanmış olmaktadır. Aileler, kurdukları düzene başkaldıranları cezalandırma yoluna gitmektedir. Ailelerin onayını almadan eşleriyle kaçarak evlenen kadınlar çoğunlukla aile desteğinden mahrum kalmaktadır. Bu tür evlilikler yürümediği zaman isyankârlıkları sürekli olarak yüzlerine vurulmaktadır. Kaçarak evlenen kadınlar bazen de ailelerini cezalandırmak istemektedir.

Araştırmada kadınların, aile içinde çocuklar arasında sergilenen kadın erkek eşitsizliklerine içerledikleri gözlemlenmiştir. Kadınlar eğitimlerine devam etmek isterken engellenmiş, erkek kardeşlerine tanınan doğal haklar onlara tanınmamıştır. Kadınların evlilikleri hakkında söz hakkı olamaması

kendilerini güçsüz ve kendi hayatları üzerinde kontrollerinin olmadığını hissetmelerine neden olmuştur. Kadınlar ev içinde kendi evlilikleri hakkında dahi söz sahibi olamamaktadır. Benzer şekilde kaçarak evlenen kadınların ailelerinde de cinsiyet rolleri belirgindir, kadınlar baskı ve şiddetten bunalmıştır ve evliliği bir başkaldırı olarak görmektedir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada kaçarak evlenme olgusuna kadınların deneyimlerine odaklanarak değinilmiştir. Kaçarak evlenen kadınların deneyimleri üzerine daha fazla çalışma yapılmalı, kadınları bu sürece iten ve onları dezavantajlı konuma sokan etkenler araştırılmalıdır. Toplumun ve erkeklerin kaçarak evlenmelere bakış açılarının başka araştırmalarla desteklenmesi olguyu bir bütün olarak algılamamıza yardımcı olacaktır.

Evlilikle ilgili kadınların bilgilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yapmakta olduğu 'Evlilik Öncesi Eğitim Programı' ve 'Aile Eğitim Programı Modülleri' yaygınlaştırılmalı ve kapsamları genişletilmelidir. Bu eğitimlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi açısından farkındalık oluşturucu ve tanıtıcı uygulamalar yapılmalıdır.

Kız çocuklarının zorunlu eğitimleriyle ilgili yapılan sosyal politikalar ve kampanyalar okullaşma oranlarını istatistiksel olarak arttırmıştır, ancak kız çocuklarının eğitime verilen önemi arttırmaya yetmemiştir. Bu nedenle kız çocuklarının eğitimiyle ilgili daha kapsamlı sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimden kopan kız çocukları erken yaşta evlenmekte, erken yaşta evlenenler ise eğitimden kopmaktadır. Bu karşılıklı ilişki gereği kız çocuklarının eğitimi ülke çapında önemsenmelidir.

Kadın odaklı sosyal politikalar geliştirilerek kadınların kendi kararlarını alabilecek ve yanlarında bir erkeğe ihtiyaç duymadan da hayatlarını sürdürebilecekleri bilgi ve becerilerle donatılmaları sağlanmalıdır.

Toplumumuzdaki geleneksel evlenme ritüellerinde ailelere düşen maddi yüklerin azaltılabilmesi ve bu sayede yaşanan sıkıntıların azaltılabilmesi açısından farkındalık çalışmaları yapılmalı, bu çalışmalar medya ile desteklenmelidir.

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımlarını ve kendi hayatlarının sorumluluklarını alabilmelerini sağlamak için inmakro, mezzo, mikro sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirilerek kadınların her anlamda güçlenmeleri sağlanmalıdır.

Kadın- erkek eşitliğinin sağlanabilmesi açısından, erken yaştan itibaren toplumun kadın ve erkeğe attığı rolleri kırmaya yönelik sosyal hizmet müdahaleleri düzenlenmelidir.

Sosyal hizmetin, çevresi içinde birey yaklaşımı gereği, kadının konumunu güçlendirmek için ilk önce içinde yaşadığı aileden başlayarak ailede kadının konumuna dair müdahaleler planlanmalıdır.

Kadınların problem çözme becerilerinin geliştirilmesi sağlanarak evlilik dışında yaşadıkları hayattan kurtulma şanslarının olduğunu vurgulayan sosyal hizmet müdahaleleri uygulanmalıdır.

Kaçarak evlenen kadınların aile destekleri olmadığında kendilerini çaresiz ve kimsesiz hissettikleri görülmüştür. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak, kadınların yalnız olmadığını hissedebilecekleri dayanışma ağları arttırılmalı, bu bağlamda çalışan sivil toplum örgütleri desteklenmeli yaşanan aile içi sorunlara profesyonel bir biçimde destek sağlamak açısından aile danışma merkezleri yaygınlaştırılmalıdır.

Kaçarak evlenen kadınların yoğun pişmanlık ve suçluluk hisleriyle baş edebilmeleri için psikososyal destek uygulamaları yapılmalıdır. Kaçarak evlenen kadınlar, birçok yönden dezavantajlı kadınlardır. Bu bağlamda sosyal hizmet mesleğinin çalıştığı dezavantajlı gruplara dâhil edilmeleri, hayatlarını kolaylaştırıcı müdahaleler planlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Allendorf, K. (2013). Schemas of Marital Change: From Arranged Marriages to Eloping for Love. *Journal of Marriage and Family*, (75), 453-469. doi:10.1111/jomf.12003

Aydoğdu, A., Yıldırım, K. N., Özkan, M. ve Sedat, Ö. (2012). Gelişimsel ve Durumsal Krize Müdahale: Olgu Sunumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(2), 92-97. doi:10.5505/phd.2012.19483

Barber, J. S. and Axinn, W. G. (1998). Gender Role Attitudes and Marriage Among Young Women. *The Sociological Quarterly*, 39(1), 11-31. doi:10.1111/j.1533-8525.1998.tb02347.x

Biz Birlikte Türkiyeyiz, Kùltürler Köyü, Bariş Evleri. (2016, 9 Nisan). *Yusuf SÖĞÜTDELEN*. <https://yusufsogutdelen.wordpress.com/2016/04/09/biz-birlikte-turkiyeyiz-kulturler-koyu-baris-evleri/> adresinden erişildi.

Butler, J. (2004). *Undoing Gender*. Psychology Press.

Connell, R. W. and Connell, R. (2005). *Masculinities*. Univ of California Press.

Crespi, T. D. and Sabatelli, R. M. (1993). Adolescent Runaways and Family Strife: A Conflict-Induced Differentiation Framework. *Adolescence*, 28(112), 867.

Doğancı, H. K. ve Tuncay, T. (2020). Tarihsel Süreçte Kadının Aile İçindeki Konumunun Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde Deđerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1324-1351.

Dominelli, L. (2002). New York: Palgrave.

Farber, E. D., Kinast, C., McCoard, W. D. and Falkner, D. (1984). Violence in Families of Adolescent Runaways. *Child Abuse & Neglect*, 8(3), 295-299. doi:10.1016/0145-2134(84)90069-3

Gardiner, J. (1976). Political Economy of Domestic Labour in Capitalist Society. D. L. Baker ve S. Allen (Ed.), *Dependence and Exploitation in Work and Marriage* içinde (ss. 109-120). London: Longman.

Halberstam, J. (2012). *Female Masculinity*. Duke University Press.
doi:10.1215/9780822378112

Hill, L., Taylor, J., Richards, F. and Reddington, S. (2016). “No-One Runs Away For No Reason”: Understanding Safeguarding Issues When Children and Young People Go Missing From Home. *Child Abuse Review*, 25(3), 192-204. doi:10.1002/car.2322

İnce, Ş. (2015). İki Kadın Bir Mutfak: Kadınlararası İktidar İlişkileri. *Moment Dergi Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(2), 135-156. doi:10.17572/mj2015.2.135156

Kandiyoti, D. (1988). Bargaining With Patriarchy. *Gender & society*, 2(3), 274-290.

Mejiuni, O. (2013). *Women and Power. [Electronic Resource]: Education, Religion and Identity*. CODESRIA book series. Dakar. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat01033a&AN=hukk.277595&site=eds-live&authtype=ip,uid> adresinden erişildi.

Neuman, W. L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (7. bs.). United States of America: Pearson Education Limited.

Özateş, Ö. S. (2007). Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Nedeniyle Temel Eğitimden Kopan Kız Çocukları Sorunu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2). <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423931333.pdf> adresinden erişildi.

Özbay, F. (2002). Evlerde El Kızları: Cariyeler, Evlatlıklar, Gelinler. L. Davidoff (Ed.), *Feminist Tarih Yazımında Sınıf ve Cinsiyet* içinde . İstanbul: İletişim Yayınları.

Paechter, C. (2006). Masculine Femininities/Feminine Masculinities: Power, Identities and Gender. *Gender and Education*, 18(3), 253-263. doi:10.1080/09540250600667785

Peled, E. and Muzicant, A. (2008). The Meaning of Home for Runaway Girls. *Journal Of Community Psychology*, 36(4), 434-451. doi:10.1002/jcop.20222

Roskill, C. (1994). On the Run. *TES: Times Educational Supplement*, (4062), 19.

Scanzoni, J. (1977). Changing Sex Roles and Emerging Directions in Family Decision Making. *J Consum Res*, 3(4), 185-188. doi:10.1086/208698

Schaffner, L. (1998). Searching for Connection: A New Look at Teenaged Runaways. *Adolescence*, 33(131), 619.

Secombe, W. (1974). *The Housewife and her Labour under Capitalism*. Red Pamphlets. IMG Publications. <https://books.google.com.tr/books?id=RiRcPgAACAAJ> adresinden erişildi.

Sullivan, P. M. and Knutson, J. F. (2000). The Prevalence of Disabilities and Maltreatment Among Runaway Children. *Child Abuse & Neglect*, 24(10), 1275-1288.

Şenol Cantek, F. ve Akşit, E. E. (2011). Kadınların Kuşaklar ve Sınıflar Arası Bilgi Aktarımları. S. Sancar (Ed.), *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar* içinde (ss. 525-561). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Tekindal, M. ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı Ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması. (2016). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*. 1 Ocak 2021 tarihinde <http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5550af1d369dc51954e43522/taya2013trk.pdf> adresinden erişildi.

Tyler, K. A., Hagewen, K. J. and Melander, L. A. (2011). Risk Factors for Running Away Among a General Population Sample of Males and Females. *Youth & Society*, 43(2), 583-608. doi:10.1177/0044118X11400023

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.

Yeloğlu, Ç., Güveli, H., Kandemir, G. ve Hocaoğlu, Ç. (2012). Kadınlarda Çoklu Ruhsal Travma: Bir Olgu Sunumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, (25), 263-266. doi:10.5350/DAJPN2012250310